

Yeni Arayüzü ile ULAKBİM Türkçe Veri Tabanları

Didem AYDAN*

ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi'nde kütüphanecilik hizmetlerinin sunulmasının yanı sıra, Türkçe Veri Tabanları da oluşturularak 2.000 yılından itibaren araştırmacıların kullanımına açılmıştır. Teknolojideki baş döndürücü gelişmeler, veri tabanlarının gelişmesini hızlandırmıştır. Bunun sonucu olarak, kullanıcılar zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın, bu veri tabanlarından yararlanabilmekte ve dolayısıyla Türkçe bilgi kaynağı gereksinimlerini karşılayabilmeleri kolaylaşmaktadır.

Veri tabanları oluşturulmasında, konu uzmanları, kütüphaneciler, bilgisayar mühendisleri ve veri giriş elemanları beraber çalışmaktadır. Ayrıca dergilerin düzenli olarak veri tabanlarında yer almalarını sağlayabilmek amacıyla editörlerle devamlı işbirliğine gidilmektedir.

Türkçe Veri Tabanlarının Amaçları

1. Türk bilim adamlarına ulusal nitelikteki mevcut kaynaklara ait bilgileri sunarak, çalışmalarına yardımcı olmak.
2. Bilimsel makalelerin bibliyografik verilerini depolayarak, gelecek nesillere aktarmak.
3. Araştırmalarda tekrarları önleyerek, iş gücü ve zamandan ekonomi sağlamak.
4. Araştırma kalitesinin artmasında, iyiye yönelik rekabet ortamının gelişmesine katkıda bulunmak.
5. Makalelerin İngilizce başlık, öz ve anahtar kelimelerini vererek, araştırmaları uluslar arası platforma taşımak.
6. Bilim dilinin gelişimini ve dil birliğini sağlamak.
7. Uluslararası veri tabanları standartlarının Türkiye'de yaygınlaşması için öncülük ve danışmanlık yapmak.

---

*Biyolog, Konu Uzmanı; ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi, ULAKBİM 06539 Bilkent-Ankara (didem@ulakbim.gov.tr).

8. Veri tabanına girecek dergiler için yayın ölçütleri koyarak, dergicilikte uluslararası normların yakalanmasına yardımcı olmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda TÜBİTAK-ULAKBİM tarafından hazırlanmış veri tabanları şunlardır:

- TÜBİTAK Destekli Projeler Veri Tabanı,
- Temel Bilimler ve Mühendislik Veri Tabanı,
- Tarım Veteriner Biyoloji Bilimleri Veri Tabanı,
- Türk Tıp Dizini.

Bu veri tabanlarının yanı sıra, Sosyal Bilimler Veri Tabanını geliştirme çalışmaları da devam etmektedir.

TÜBİTAK Destekli Projeler Veri Tabanı

TÜBİTAK Araştırma Gruplarınca desteklenen projelerin sonuç raporlarını içerir. Projeler, konulara göre uzmanlarca JICST (*The Japan Information Center of Science and Technology*) kavramsal dizini kullanılarak indekslenir. 1965'ten günümüze toplam 5.390 projenin bibliyografik kaydı veri tabanında yer almaktadır.

Temel Bilimler ve Mühendislik Veri Tabanı

Bu veri tabanı, temel bilimlerden; matematik, fizik, kimya, bilgisayar, yer bilimleri, astronomi, istatistik, mühendislikte; makine, endüstri, tekstil, inşaat, mimarlık, çevre, kimya, fizik, matematik, bilgisayar, jeoloji, tekstil, metalürji, maden, petrol, elektrik, elektronik ve nükleer gibi birçok bilim dalındaki 31 dergide yer alan makalelerin bibliyografik künyelerini içerir. İndeksleme JICST kavramsal dizini kullanılarak yapılmaktadır. Temel Bilimler ve Mühendislik Veri Tabanı 1992–1995 yılları arasında 4.818, 2000–2003 yılları arasında 2.615 olmak üzere toplam 7.433 makalenin verisinden oluşur. 1995–2000 yılları arası yeniden ele alınarak JICST kavramsal dizinine göre indekslemesi yapılmaktadır.

Tarım Veteriner ve Biyoloji Bilimleri Veri Tabanı

Tarım, ormancılık, veterinerlik, su ürünleri, gıda ve gıda teknolojisi ile biyoloji bilim dallarını kapsamaktadır. Bibliyografik verilerin yanı sıra 2001 yılından itibaren konu ile ilgili şekil, harita ve fotoğraf bilgisi ile özleri de içermektedir. Tarım Veteriner ve Biyoloji Bilimleri Veri Tabanında konu sınıflandırması ve indeksleme için İngiltere'de CABI (*Commonwealth Agricultural Bureaux International*) tarafından üretilen CAB kavramsal dizini, konu kodları ile bunların Türkçe çevirisi

kullanılmaktadır. 2000 yılından bu yana toplam 3.704 makalenin bibliyografik kaydı bulunmaktadır.

Türk Tıp Dizini

Sağlık bilimleri alanında Türkiye’de yayımlanan Türkçe ve diğer dillerdeki makaleleri içerir. Türk Tıp Dizinine alınan makaleler, genellikle üniversite ve araştırma hastanelerinde yapılan özgün çalışmaları kapsamaktadır. 1996 yılından günümüze yaklaşık 19.000 makalenin verileri kullanıma açılmıştır. Türk Tıp Dizini’nde indekslemede anahtar kelimeler ve konu sınıflaması, Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi (NLM) tarafından hazırlanan *Medical Subject Headings* (MESH)’in en son basımı olan 2002’ye göre verilmektedir.

2001 yılından itibaren akıllı bağlantılar (*smart links*) vasıtasıyla, Türk Tıp Dizinindeki kayıtlardan, makalelerin birçoğunun özetine ve tam metnine elektronik ortamda erişim olanağı sağlanmaktadır. Türk Tıp Dizini 1994–1997 yılları basılı olarak yayınlanmış olup, 2000–2002 yıllarının bibliyografik kayıtlarına ULAKBİM web sayfasından erişilmekte ve devamlı güncellenmektedir.

Sosyal Bilimler Veri Tabanı

TÜBİTAK Başkanlığı ve ULAKBİM Müdürlüğü’nün Mayıs 2002 tarihinde aldığı karar gereğince Sosyal Bilimler Veri Tabanı oluşturma çalışmalarına başlanmıştır. Amaç, ülkemizde sosyal bilimler alanında yayınlanan Türkçe dergileri içeren bir veri tabanı oluşturmaktır. Kapsamındaki konular antropoloji, arkeoloji, dil bilimleri, eğitim, felsefe, coğrafya, iletişim, işletme ve ekonomi, kamu yönetimi, kütüphanecilik ve bilişim, mimarlık, psikoloji, sosyoloji, şehir bölge planlama, tarih ve uluslar arası ilişkilerdir. Veri tabanına girecek dergilerin seçimine yönelik çalışmalar halen devam etmektedir.

ULAKBİM Türkçe veri tabanına girecek dergiler için uluslar arası standartlar göz önüne alınarak dergi seçim ölçütleri oluşturulmuştur. Veri tabanına alınması öngörülen dergilerde aranan ölçütler şunlardır:

- Dergiler çıkış aralığına uygun olarak düzenli şekilde yayımlanmalıdır.
- Dergilerde kesinlikle hakem değerlendirme sistemi bulunmalıdır.
- Dergilerde araştırma yazıları ağırlıklı olmalıdır.
- Makalelerde her iki dilde başlık, öz ve anahtar kelimeler bulunmalıdır.
- Anahtar kelimeler kullanılan kavramsal dizinler ile uyumlu olmalıdır.
- Dergi yazı kurulu olmalı ve yazım kuralları belirtilmelidir.

- Kültür Bakanlığından derginin sürekliliğini belgeleyen ISSN alınmalı, derginin  n kapak sayfasının sağ üst köşesinde ve i  kapakta basılmalıdır.

Kriterlere uygun dergilerdeki makale seğimleri konu uzmanlarınca yapılır. Seğilen makalelerin bibliyografik bilgileri, veri giriş operat rlerince bilgisayar ortamına aktarılır. Bilgisayar ortamına aktarılmış olan makaleler konu uzmanlarınca indekslenir ve daha sonra veri tabanı editörleri tarafından son kontrolleri yapılarak hataları düzeltilir ve daha sonra web ortamına aktarılarak araştırıcıya sunulur. İnternet ortamından okuyucu, web sayfasına girerek ulusal veri tabanlarından tarama yapabilmekte ve aradığı makalelere erişebilmektedir. Bazı dergiler, içerdikleri makalelerin tam metnini bilgisayar ortamına aktarmaktadırlar. ULAKBİM kendi veri tabanları içinde bulunan bu dergilere link vererek okuyucunun tam metne erişmesini sağlamaktadır. Ayrıca TÜBİTAK tarafından yayınlanan dergilerin de tam metinlerine erişim sağlanmaktadır.

Yeni Arayüz

Eylül 2003 tarihinde Türkçe Veri Tabanları yeni arayüz ile kullanıcılarına hizmet vermeye başlamıştır. Böylece veri tabanları daha dinamik ve kullanımı kolay bir yapıya kavuşturulmuştur. Yeni arayüz ile;

- Birden fazla veri tabanı aynı anda taranabilmekte,
- Detaylı tarama yapılabilenkte,
- Tarama stratejisi görüntülenebildiği için aynı tarama üzerinde yeni stratejiler oluşturulabilmekte,
- 400 kayıta kadar, bir seferde tarama sonucu kaydedilip çıktısı alınabilmekte,
- Görüntülenecek alanlar üzerinde değişiklik yapılabilenkte,
- Taraması yapılan anahtar kelimeler renklendirilerek kolaylıkla görünebilmesi sağlanmakta,
- Anahtar kelimeler dizininden de tarama yapılabilenkte.

Türkçe veri tabanı geliştirme amaçlarından biri de “bilim dilini geliştirmek ve dil birliğini sağlamak”tır. Anahtar kelimelerin veri tabanında İngilizce ve Türkçe karşılıklarıyla yer alması sonucu, kullanıcılar tarafından yapılacak eleştiriler ve öneriler göz önüne alınarak bu amaca daha doğru yollarla ulaşmak söz konusu olabilecektir.

Sonuc olarak istatistiksel verilerden gözlendiği kadarıyla her yıl kullanımı hızla artan veri tabanlarının, yeni arayüz ile daha da ilgi göreceğini umuyor ve diliyoruz.